

Laidiens: **28.02.2017., Nr. 44**
Oficiālās publikācijas Nr.: **2017/44.2**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 78

Rīgā 2017. gada 7. februārī (prot. Nr. 6 23. §)

Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Enerģētikas likuma
107. panta trešo, piekto un septīto daļu un
109. panta ceturto daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. kārtību, kādā lietotājiem piegādā dabasgāzi un pārtrauc tās piegādi, dabasgāzes sistēmas drošas lietošanas prasības, tirgotāja, publiskā tirgotāja, sistēmas operatora, lietotāja un gazificētā objekta īpašnieka tiesības un pienākumus dabasgāzes piegādē un lietošanā;
- 1.2. kārtību, kādā veicami norēķini par saņemtajiem pakalpojumiem, nokavējuma procentu apmēru, tirgotāju maiņas kārtību un lietotāju apgādi dabasgāzes piegādes traucējumā gadījumā;
- 1.3. kārtību, kādā dabasgāzes piegādi saistītajiem lietotājiem nodrošina publiskais tirgotājs;
- 1.4. kārtību, kādā izvēlas publisko tirgotāju;
- 1.5. kārtību, kādā nosaka un publicē pēdējās garantētās piegādes cenu galalietotājiem, kuri nav saistītie lietotāji un kuru gazificētie objekti ir pieslēgti dabasgāzes sadales sistēmai.

2. Noteikumos lietotie termini:

- 2.1. atļautā maksimālā slodze – lielākais dabasgāzes daudzums, ko lietotājs drīkst izmantot stundā;
- 2.2. augstākā siltumspēja – siltuma (enerģijas) daudzums, kas tiek iegūts standartapstākļos, pastāvīgā spiedienā gaisā pilnībā sadegot vienam kubikmetram dabasgāzes, kad visi degšanas laikā izdalījušies produkti ir atdzisuši līdz noteiktajai sākotnējai reaģentu temperatūrai un ir gāzveida stāvoklī, izņemot degšanas laikā izveidojušos ūdeni. Siltuma daudzumā tiek ierēķināts arī siltums, kas izdalījies, kondensējoties degšanas produktos esošajiem ūdens tvaikiem;
- 2.3. avārija – notikums, kas radies dabasgāzes apgādes sistēmā tehnisku defektu, nepareizas ekspluatācijas vai citu neparedzētu faktoru iedarbības dēļ un kas apdraudējis vai radījis kaitējumu (tai skaitā zaudējumus) cilvēku veselībai, dzīvībai, mantai un videi;

- 2.4. avārijas situācija – bojājumi dabasgāzes apgādes sistēmā vai citi neparedzēti apstākļi, kas var apdraudēt cilvēka veselību, dzīvību, mantu un vidi vai radīt kaitējumu (tai skaitā zaudējumus);
- 2.5. balansēšanas atbildība – pienākums norēķināties ar pārvades sistēmas operatoru par dabasgāzes nebalansu gazificētā objektā, kurš ir aprikots ar ikdienas uzskaites vietu atbilstoši dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumiem;
- 2.6. dabasgāzes aparāts – aparāts, kurā kā kurināmais tiek izmantota dabasgāze;
- 2.7. dabasgāzes apgādes sistēmas piederības robeža – piederības un atbildības dalījuma vieta starp sadales sistēmas operatora un lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmām;
- 2.8. dabasgāzes iekārta – iekārta no noslēgierīces pirms dabasgāzes aparāta līdz dūmgāzu novadišanas ierīces izejai. Dabasgāzes iekārta sastāv no gāzesvada, kas savieno gāzes aparātu un noslēgierīci pirms tā, gāzes aparāta, dabasgāzes sadegšanai nepieciešamā gaisa pievadišanas un dūmgāzu novadišanas ierīcēm;
- 2.9. dabasgāzes pieslēguma līgums – līgums, ko slēdz sadales sistēmas operators ar gazificētā objekta īpašnieku par sistēmas pieslēguma ierīkošanu;
- 2.10. dabasgāzes siltumspējas zona – sadales sistēmas daļa, kura noteikta līgumā starp sadales sistēmas operatoru un pārvades sistēmas operatoru un kurai aprēķina individuālu diennakts vidējo svērto augstāko siltumspēju;
- 2.11. dabasgāzes tirgotājs – Enerģētikas likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts komersants, kura komercdarbība ir dabasgāzes tirdzniecība;
- 2.12. dabasgāzes tirdzniecības līgums – līgums, ko slēdz dabasgāzes tirgotājs ar lietotāju par dabasgāzes tirdzniecību;
- 2.13. dabasgāzes tirdzniecības periods – dabasgāzes tirdzniecības līgumā noteiktais laikposms, kurā tirgotājam ir pienākums tirgot dabasgāzi lietotājam par dabasgāzes tirdzniecības līgumā nolīgto dabasgāzes cenu un lietotājam ir pienākums norēķināties par saņemto dabasgāzi;
- 2.14. gāzes diena – laikposms no 5:00 līdz 5:00 UTC (*universal time coordinated*) nākamajā dienā ziemas laika periodā un no 4:00 līdz 4:00 UTC nākamajā dienā periodā, kad izmanto vasaras laiku;
- 2.15. ikdienas uzskaites vieta – dabasgāzes uzskaites vieta, kurā ierīkota telemetrijas sistēma komercuzskaites mērāparātu operatīvo datu automatizētai attālinātai nolasīšanai un sadales sistēmas operators komercuzskaites mērāparāta datus (tai skaitā saņemtās dabasgāzes daudzumu) attālināti nolasa ne retāk kā reizi diennaktī, vai dabasgāzes uzskaites vieta, kurā nav ierīkota telemetrijas sistēma komercuzskaites mērāparātu operatīvo datu automatizētai attālinātai nolasīšanai, bet lietotājam saskaņā ar sadales sistēmas pakalpojumu izmantošanas kārtību ir pienākums paziņot komercuzskaites mērāparātu rādījumus reizi diennaktī;
- 2.16. komercuzskaites mērāparāts – mērīšanas līdzeklis vai mērīšanas līdzekļu sistēma dabasgāzes patēriņa uzskaitē norēķinu vajadzībām un atļautās maksimālās slodzes un dabasgāzes parametru kontrolei;
- 2.17. lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma – piederības robežas lietotāja pusē ierīkoto gāzesvadu, noslēgierīču, dabasgāzes iekārtu un citu tehnisko ietaišu kopums lietotāja apgādei ar dabasgāzi;
- 2.18. neikdienas uzskaites vieta – dabasgāzes uzskaites vieta, kurā nav ierīkota telemetrijas sistēma komercuzskaites mērāparātu operatīvo datu automatizētai attālinātai nolasīšanai un komercuzskaites mērāparāta dati tiek nolasīti retāk nekā reizi diennaktī;

- 2.19. nebalanss – starpība starp dabasgāzes tirgotāja nominēto un lietotāja patērēto dabasgāzes apjomu;
- 2.20. norēķinu periods – laikposms, par kuru veic norēķinus. Norēķinu periods ir viens kalendāra mēnesis, ja puses nav vienojušās citādi;
- 2.21. par gāzes saimniecību atbildīgā persona – persona, kas saskaņā ar standartu LVS 445-1:2011 "Dabasgāzes sadales sistēmas un lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas ar maksimālo darba spiedienu līdz 1,6 MPa (16 bar) ekspluatācija un tehniskā apkope. 1. daļa: Vispārīgās prasības" ir atestēta darbam ar lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmām un gāzes iekārtām un nodrošina šo sistēmu un iekārtu drošu ekspluatāciju;
- 2.22. patēriņa standarta profils – sadales sistēmas operatora uz neikdienas uzskaites vietu attiecināts matemātisks dabasgāzes patēriņa prognozēšanas modelis. Patēriņa standarta profilu izstrādā un to skaitu nosaka sadales sistēmas operators, pamatojoties uz vēsturiskajiem dabasgāzes patēriņa datiem;
- 2.23. pārvades sistēmas operators – licencēts energoapgādes komersants, kas sniedz dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojumus;
- 2.24. pārvades sistēmas pakalpojums – dabasgāzes transportēšana pārvades sistēmā;
- 2.25. pārvades sistēmas pakalpojuma līgums – līgums, ko slēdz pārvades sistēmas operators ar dabasgāzes tirgotāju vai lietotāju par pārvades sistēmas pakalpojuma un citu pakalpojumu sniegšanu;
- 2.26. pēdējās garantētās piegādes pakalpojums – dabasgāzes piegāde lietotājam līdz 7000 m³/h, kura gazificētais objekts ir pieslēgts sadales sistēmai un kuram ir spēkā esošs dabasgāzes tirdzniecības līgums ar dabasgāzes tirgotāju, kurš izbeidz dabasgāzes tirdzniecību vai kuram nav spēkā esoša dabasgāzes tirdzniecības līguma, bet ir tiesības saņemt dabasgāzi no pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma sniedzēja;
- 2.27. plomba – ražotāja, sistēmas operatora vai akreditētas inspicēšanas institūcijas uzstādīts aizsardzības līdzeklis, lai nepieļautu un konstatētu iejaukšanos vai mēģinājumu iejaukties dabasgāzes apgādes sistēmā vai komercuzskaites mērāparātā;
- 2.28. sadales sistēmas operators – licencēts energoapgādes komersants, kas sniedz dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumus;
- 2.29. sadales sistēmas pakalpojums – dabasgāzes transportēšana sadales sistēmā;
- 2.30. sadales sistēmas pakalpojuma līgums – līgums, ko slēdz sadales sistēmas operators ar dabasgāzes tirgotāju vai lietotāju par sadales sistēmas pakalpojuma un citu pakalpojumu sniegšanu;
- 2.31. sistēmas iekārtas – gāzesvadu sistēmas regulēšanas, uzskaites, katodaizsardzības, zibensaizsardzības, telemetrijas, mērīšanas, kā arī citas tehnoloģiskās iekārtas, kas izvietotas gāzesvadu sistēmā;
- 2.32. standartapstākļi – apstākļi, kad dabasgāzes spiediens ir 101,325 kPa un temperatūra 20 °C;
- 2.33. tirdzniecības intervāls – vienu diennakti ilgs periods, kas atbilst gāzes dienai.

II. Lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas lietošana

3. Sadales sistēmas operators jaunu gazificējamo objektu pieslēdz dabasgāzes apgādes sistēmai vai palielina lietotājam atļauto maksimālo slodzi gazificētajā objektā saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā apstiprinātiem dabasgāzes sistēmas pieslēguma noteikumiem.

4. Lietotājs var palielināt atļauto maksimālo slodzi gazificētajā objektā pēc tam, kad sadales sistēmas operators ir veicis nepieciešamās izmaiņas dabasgāzes pieslēguma līgumā un dabasgāzes tirgotājs dabasgāzes tirdzniecības līgumā ir izdarījis attiecīgus grozījumus.
5. Sadales sistēmas operators nodrošina lietotājam konsultāciju par pieslēguma izveides kārtību, atļautās slodzes maiņu, dabasgāzes lietošanu un uzskaiti.
6. Lietotājs nodrošina, ka lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma ir izbūvēta saskaņā ar būvniecību un ugunsdrošību regulējošo normatīvo aktu prasībām un pirms nodošanas ekspluatācijā ir izturējusi visas normatīvajos aktos noteiktās stiprības un hermētiskuma pārbaudes un ka dabasgāzes iekārtu ar centralizētu dūmgāzu novadišanu, dūmgāzu novadišanas cauruļu un to montāžas atbilstība normatīvo aktu prasībām, dūmvadu tehniskais stāvoklis un pieslēgums dūmvadam ir apliecināti ar tehniskā stāvokļa pārbaudes aktu.
7. Pirms dabasgāzes pirmreizējas ielaišanas lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmā sadales sistēmas operatora pārstāvis, kas veic dabasgāzes pirmreizēju ielaišanu, instruē lietotāju par dabasgāzes apgādes sistēmas lietošanu, par pienākumu ievērot šajos noteikumos minētās prasības dabasgāzes apgādes sistēmas lietošanai un par lietotāja atbildību, ja prasības netiek ievērotas, kā arī sniedz lietotājam sadales sistēmas operatora avārijas dienesta un klientu apkalpošanas kontaktinformāciju. Sadales sistēmas operators nodrošina, ka lietotāju instruēšana tiek reģistrēta.
8. Dabasgāzes apgādes sistēmu, tostarp dabasgāzes iekārtas un aparātus, atļauts lietot, ja tā uzstādīta un nodota ekspluatācijā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un ekspluatācijas laikā atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.
9. Ekonomikas ministrija sadarbībā ar attiecīgo standartizācijas tehnisko komiteju iesaka nacionālajai standartizācijas institūcijai to standartu sarakstu, kurus piemērot šo noteikumu prasību izpildei. Nacionālā standartizācijas institūcija piemērojamo standartu sarakstu publicē savā tīmekļvietnē.
10. Lietotājs ir atbildīgs par lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas drošu ekspluatāciju un tehniskā stāvokļa atbilstību normatīvajiem aktiem. Pirms dabasgāzes lietošanas uzsākšanas lietotājam ir pienākums iepazīties un ekspluatācijā ievērot dabasgāzes iekārtu un aparātu lietošanas instrukcijas un ugunsdrošības prasības, lai dabasgāzes apgādes sistēmas lietošana būtu droša.
11. Lietotājs nodrošina, ka dabasgāzes apgādes sistēmas uzstādīšanu, tehnisko apkalpošanu, apkopi, remontu un tehnisko uzraudzību veic speciālists ar atbilstošu kvalifikāciju, kurš visus darbus, kas saistīti ar lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas tehnisko apkalpošanu, apkopi, remontu un tehnisko uzraudzību, veic un tos dokumentē normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
12. Lietotājs nodrošina, ka šo noteikumu 8., 10. un 11. punktā minētos pienākumus veic persona, kas ekspluatē lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu.
13. Visus izdevumus, kas saistīti ar lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas tehnisko apkalpošanu, apkopi, remontu, rekonstrukciju un tehnisko uzraudzību, sedz lietotājs.
14. Lietotājs, kas nav māsaimniecības lietotājs, gazificētajā objektā, kas ir rūpnieciska vai publiska būve, kā arī citos gazificētajos objektos, ja tajos ir uzstādīts dabasgāzes aparāts ar kopējo nominālo siltuma jaudu virs 130 kW, rakstveidā norīko un pastāvīgi nodrošina atbilstoši atestētu par gāzes saimniecību atbildīgo personu. Par gazificētajā objektā norīkoto par gāzes saimniecību atbildīgo personu lietotājs informē sadales sistēmas operatoru

tā noteiktajā kārtībā. Sadales sistēmas operators veic minētās atbildīgās personas datu apstrādi atbilstoši fizisko personu datu aizsardzību regulējošiem normatīvajiem aktiem.

15. Par gāzes saimniecību atbildīgā persona ne retāk kā reizi gadā pārbauda lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu un instrūe personas, kas ekspluatē lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu, par dabasgāzes apgādes sistēmas lietošanu un par pienākumu ievērot šajos noteikumos minētās prasības dabasgāzes apgādes sistēmas lietošanai. Par gāzes saimniecību atbildīgā persona sniedz lietotājam rakstisku atzinumu par pārbaudes rezultātiem un veikto instruktāžu. Atzinumā iekļauj informāciju par lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas atbilstību normatīvajos aktos minētajām prasībām, priekšnosacījumus lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas turpmākai drošai ekspluatācijai, kā arī pievieno dokumentu, kas apliecina veikto instruktāžu.

16. Lietotājs saskaņo ar sadales sistēmas operatoru lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas vai dabasgāzes iekārtu vai aparātu atvienošanu, remontu un to pievienošanu pēc remonta, kā arī jaunu lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu vai aparātu, vai iekārtu pievienošanu vai nomaiņu.

17. Lietotājs nedrīkst patvaļīgi lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmai pievienot cita lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu vai pārtraukt dabasgāzes pastāvīgu lietošanu, patvaļīgi atvienojot dabasgāzes iekārtas. Minētās darbības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic speciālists ar atbilstošu kvalifikāciju.

18. Lietotājam ir pienākums normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nodrošināt periodisku gazificētā objekta ventilācijas sistēmas un dūmkanālu pārbaudi un tīrīšanu. Gazificētajā objektā esošo ventilācijas sistēmu un dūmkanālu tehniskā stāvokļa uzturēšanu veic persona ar atbilstošu kvalifikāciju.

19. Ja lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmā konstatēta dabasgāzes noplūde, izveidojusies avārijas situācija vai notikusi avārija, lietotājs nekavējoties ziņo par to sadales sistēmas operatora avārijas dienestam un nodrošina sadales sistēmas operatora pārstāvju iekļūšanu gazificētajā objektā.

20. Lietotājs nekavējoties ziņo sadales sistēmas operatoram par dabasgāzes piegādes pārtraukumu.

21. Lietotājam ir pienākums ievērot gāzesvadu, sistēmas iekārtu un būvju aizsargjoslās noteiktos aprobežojumus un nodrošināt brīvu pieeju un piebraukšanu gāzesvadiem, sistēmas iekārtām un būvēm, lai remontētu, pievienotu vai atvienotu dabasgāzes apgādes sistēmu vai veiktu tās tehnisko apkalpošanu, apkopi un tehnisko uzraudzību.

22. Par dzīvojamās mājas koplietošanas telpās un citās kopīpašumā esošajās telpās izvietoto dabasgāzes iekšējo gāzesvadu sistēmu tehnisko stāvokli, dzīvojamās mājas koplietošanas telpās ievadīto dabasgāzes inženierkomunikāciju ievadu noblīvējumu stāvokli, kā arī par pagrabu vēdināšanu un ventilācijas sistēmu un dūmkanālu tehniskā stāvokļa atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām ir atbildīgs dzīvojamās mājas īpašnieks vai tiesiskais valdītājs.

23. Ja atbilstoši tehnoloģiskajam procesam gazificētajā objektā izvietotajām iekārtām ir nepieciešama nepārtraukta kurināmā piegāde, lietotājs dabasgāzes apgādes pārtraukuma laikā izmanto citu kurināmo.

III. Dabasgāzes tirdzniecība un piegāde

24. Dabasgāzes tirdzniecība lietotājam notiek saskaņā ar dabasgāzes tirdzniecības līgumu, kurā iekļauj norādi par sadales sistēmas pakalpojumu izmantošanas kārtību, vai kā pēdējās garantētās piegādes pakalpojums saskaņā ar šiem noteikumiem.